

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE U STEČAJNIM POSTUPCIMA

Sažetak: Autorica u radu obrađuje pravo na pravično suđenje u stečajnim postupcima. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava i u stečajnom postupku ima mjesta primjeni čl. 6., st. 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i čl. 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Predmet istraživanja ovoga rada je pravo na pravično suđenje u bosanskohercegovačkom stečajnom zakonodavstvu i sudskoj praksi. Analizirat će se odluke Europskog suda za ljudska prava, Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine s osvrtom na razuman rok u stečajnim postupcima kako bi se dali prijedlozi de lege ferenda na koji način u provedbi stečajnih zakona otklonili objektivne i subjektivne razloge koji dovode do zastoja ili odugovlačenja stečajnog postupka. Stečajni postupak je iznimno složen postupak. Svako odugovlačenje s pokretanjem i završetkom stečajnog postupka ima za posljedicu smanjenje mogućnost visoke stope namirenja vjerovnika. Stečajni zakoni igraju bitnu ulogu u gospodarstvu, stoga učinkovita provedba stečajnog postupka značajna je za učinkovito funkcioniranje gospodarskog sustava u cjelini.

Ključne riječi: Europski sud za ljudska prava, Europska konvencija o ljudskim pravima, stečaj, pravično suđenje, razuman rok

1. Pravo na pravično suđenje

Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje pravo na pravično suđenje.¹ Odredba članka II/2. Ustava BiH daje ustavni status Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EK), te ona ima izravnu primjenu i supremaciju nad svim zakonima.²

Člankom 6., stavkom 1. EK za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda određen je postulat prava na pravično suđenje, „Svatko, tijekom odlučivanja o

1 Pravo na pravično suđenje, u svojim temeljima, ima oslonac u filozofskom pojmu pravičnosti koji je postavio Aristotel u svojim djelima. GRBIĆ, S., *Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima (poštenost – razumna duljina trajanja postupaka - nezavisnost i nepristranost sudova i sudaca - pristup sudu - jednakost oružja)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014., str. 5.

2 TADIĆ, M., *Pravo na suđenje u razumnom roku – predmeti i praksa ustavnog suda BiH*, Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu, Pravo na suđenje u razumnom roku, Treća godišnja konferencija najviših sudova u Bosni i Hercegovini, Jahorina, 14. i 15. 11. 2019, Zbornik radova, Ustavni sud BiH, Sarajevo, 2020., str. 99.

njegovim građanskim pravima i obvezama³ ili o kaznenoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom, obrazovanim na temelju zakona“.⁴

Pravo na pošteno suđenje u praksi Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) razvijalo se i širilo postupno. S vremenom su obuhvaćeni i sporovi za koje se, u početku, nije smatralo da se na njih ta odredba odnosi.⁵ Bitno mjesto koje u demokratskom društvu ima pravo je njegova pravičnost, pravo pojedinca na pošteno suđenje i ovaj standard odnosi se na postupak u cjelini.⁶ „Prema stanju prakse ESLJP u Strasbourgu, mogu se navesti sljedeći elementi ili aspekti prava na pošteno (pravično, fair) suđenje: pravo na pristup sudu;⁷ pravo na pravnu pomoć; pravo na procesnu ravnopravnost; pravo na javno i kontradiktorno suđenje; pravo na saslušanje; pravo na dokaz; pravo na javnu objavu presuda; pravo na sud ustanovljen zakonom; pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju; pravo na suđenje u razumnom roku; pravo na učinkovitu ovrhu presude; zabrana arbitrarnog postupanja i pravo na pravnu sigurnost.“⁸

3 Pojam „prava i obveze građanske naravi“ ne može se tumačiti isključivo u kontekstu domaćeg prava tužene države. To je „autonomni“ pojam koji proizlazi iz EK. Čl. 6. st.1. EK primjenjuje se bez obzira na status stranaka, vrstu propisa kojima se uređuje kako će se o „sporu“ odlučiti te vrstu tijela koje je nadležno za odlučivanje o nekoj stvari (Gruzijedis protiv Grčke, stavak 34.). Vodič kroz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, 2013., str. 6. (u daljnjem tekstu: Vodič kroz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2013.).

4 Način na koji se provodi postupak je bitan kada se procjenjuje ostvarivanje prava na pošteno suđenje. Izraz „tribunal“ ne mora uvijek nužno značiti „sud“. KONTREC, D., BOIĆ, V., *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, Priručnik za polaznike/ice, Pravosudna Akademija, Zagreb, kolovoz, 2017., str. 41. (u daljnjem tekstu: KONTREC, BOIĆ, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*).

5 ROAGNA, I., *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik za primjenu člana 6 (1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, Savjet Evrope, Strazbur Cedex, Septembar, 2018., str. 11. (u daljnjem tekstu: ROAGNA, *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik, 2018.).

6 Centro Europa 7 S.R.L. and di Stefano v. Italy, application no. 38433/09, 07 June 2012. Vodič kroz član 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima – pravo na pravično suđenje, Ministarstvo pravde Crne Gore, Podgorica, septembar 2019., str. 11.

7 Vujović i Lipa D.O.O. protiv Crne Gore, 20. 2. 2018. Prvi slučaj u kome je Apelacioni sud odbio žalbu iz razloga što je nije podnio stečajni upravitelj, odnosno advokat koga je on ovlastio. ESLJP je smatrao da je gubitak mogućnosti da podnositelj predstavke koristi pravni lijek za koji je opravdano smatrao da je dostupan predstavljao nesrazmjerno ometanje. Više: Lista presuda donijetih protiv Crne Gore o različitim aspektima koji se odnose na član 6. EK u: ROAGNA, *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik 2018., str. 67.

8 UZELAC, Alan, *Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, str. 3., dostupno na: http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_uskladenost%20zakonaCMS.pdf, posjećeno: 9. 5. 2020.

2. Razuman rok u stečajnim postupcima

2.1. Razuman rok

U sudskoj praksi je suđenje u razumnom roku kao jedan od aspekata prava na pošteno suđenje zastupljen kao jedan od najzastupljenijih problema u radu sudova.⁹ Uzroci koji dovode do prekomjerne dužine sudskog postupka su brojni te su određeni i pravnim sustavom i pravnom kulturom zemlje.¹⁰ Pravo na suđenje u razumnom roku objašnjava se shvaćanjem da je zakašnjela pravda uskraćena pravda, a prebrzo suđenje maćeha pravdi.¹¹

Pravo na suđenje u razumnom roku najčešće se krši probijanjem rokova za rješavanje određenih predmeta jer neopravdano dugo trajanje pojedinih postupaka smanjuje povjerenje u pravodobnu i učinkovitu sudsku zaštitu.¹² Ocjena o tome traje li predugo jedan postupak temelji se na vremenu u kojem se taj postupak vodi, počev od njegova pokretanja. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku proteže se na povezane postupke kao cjelinu.¹³

U praksi ESLJP utvrđeni su standardi za ocjenu jesu li rokovi razumni, to su: složenost postupka, ponašanje pokretača postupka,¹⁴ ponašanje nadležnih tijela i značaj postupka za njegova pokretača i značaj prava o kojem se odlučuje u konkretnom sporu.¹⁵ Pored ovih standarda, kao mjerilo za ocjenu razumnog roka trajanja postupka treba uzeti i poštivanje procesnih prava i obveza, poštivanje

9 BUBIĆ, S., *Neki aspekti prava na pošteno suđenje u građanskim predmetima*, "Pristup pravdi u Bosni i Hercegovini, Besplatna pravna pomoć, poseban osvrt na Hercegovačko-neretvanski kanton", Centar za ljudska prava u Mostaru, Mostar, 2011., str. 83. – 96.

10 HAUBRICH, V., PEHAR, S., RECHNER, E., *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku*, Zbornik radova IV. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“, 25. i 26. listopada 2018., Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, str. 244. (u daljnjem tekstu: HAUBRICH, PEHAR, RECHNER, *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku*).

11 Vidi: LJUBANOVIĆ, B., *Pošteno suđenje kao temelj sudačke etike*, "Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49., 3/2012., str. 449. – 457.

12 KONTREC, BOIĆ, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, str. 44.

13 Vodič, *Suđenje u razumnom roku*, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2021., str. 28. „Pravo na suđenje u razumnom roku bilo bi iluzorno kada bi domaći pravni sustav neke države omogućavao da neka konačna i obvezujuća sudska odluka ostane neizvršena na štetu jedne strane“. St. 40 presude ESLJP od 19. 3. 1997. u predmetu Hornsby protiv Grčke (Hornsby v. Greece), br. predstavke 18357/91. MANOJLOVIĆ-ANDRIĆ, K., i dr., *Kriterijumi za ocjenu povrede prava na suđenje u razumnom roku*, Savet Evrope, Beograd, jun 2018., str. 23.(u daljnjem tekstu: MANOJLOVIĆ-ANDRIĆ, *Kriterijumi za ocjenu povrede prava na suđenje u razumnom roku*).

14 Iako nema sumnje da strane u postupku imaju značajnu odgovornost u osiguranju discipline sudjelovanja u postupku i poštivanju procesne ekonomije, sud je taj koji ima odgovornost da primjenom različitih mjera osigura punu kontrolu nad procesnim tempom postupka. HAUBRICH, PEHAR, RECHNER, *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku*, str. 248.

15 ROAGNA, *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik, 2018., str. 23.

redosljed u rješavanju predmeta, kao i zakonske rokove za zakazivanje ročišta i izradu odluka.¹⁶

U građanskim postupcima kao početak postupka smatra se dan podnošenja tužbe ili nekog drugog podneska sudu kojim se pokreće takav postupak.¹⁷ U stečajnim postupcima početak roka se računa od donošenja rješenja o pokretanju stečajnog postupka.¹⁸ Kraj postupka smatra se dan donošenja pravomoćne odluke, ali se mora uzeti u obzir i vrijeme ovršnog postupka koji nakon toga slijedi.¹⁹ Kako postoje predmeti različiti po svojoj složenosti tako su i rokovi za rješavanje tih predmeta različiti.²⁰ Pravo na suđenje u razumnom roku odnosi se i na upravni postupak, kao postupak koji može da prethodi građanskom, te na ovršni, vanparnični i stečajni postupak, kao i na postupak pred Ustavnim sudom.

Prema praksi ESLJP i u stečajnom postupku ima mjesta primjeni čl. 6., st. 1. EK.²¹ Odluke donesene u stečajnom postupku, koje se tiču imovine dužnika, ulaze

16 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2019., str. 30. (u daljnjem tekstu: Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta).

17 Poiss protiv Austrije, stav 50; Bock protiv Njemačke, stav 3. ROAGNA, *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik 2018., str. 21.

18 Ustavni sud, Odluka broj AP 2699/11 od 25. juna 2014.

19 U ukupno vreme trajanja stečajnog postupka mora se uračunati i vrijeme od kada je pokrenut postupak ovrhe, jer se izvršenje potraživanja u ovom slučaju ne okončava obustavom ovršnog postupka, već se nastavlja podnošenjem prijave potraživanja u stečajnom postupku i naplate potraživanja u tom postupku. MANOJLOVIĆ-ANDRIĆ, Kriterijumi za ocjenu povrede prava na suđenje u razumnom roku, str. 24.

20 Ne rješavanje predmeta u razumnom roku, osim što predstavlja kršenje individualnog ljudskog prava svake stranke u postupku, ono direktno dovodi i do smanjivanja povjerenja građana u pravosudni sustav. KONTREC, BOIĆ, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, str. 44.

21 U predmetu Bačić protiv Hrvatske, br. 43595/06 od 19. 6. 2008. Podnositeljica zahtjeva vodila je pred Općinskim sudom u Svetom Ivanu Zelini parnični postupak protiv svojeg poslodavca isplate plaće. Dana 05. prosinca 2000. prvostupanjski sud donio je presudu kojom je prihvatio njezin tužbeni zahtjev, a tu presudu potvrdio je dana 15. siječnja 2003. drugostupanjski sud. U međuvremenu je rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu od 17. lipnja 2002. nad podnositeljičinim bivšim poslodavcem otvoren stečajni postupak te su pozvani svi vjerovnici da u roku od 30 dana prijave svoje tražbine stečajnom upravitelju. Ispitna ročišta pred Trgovačkim sudom u Zagrebu održana su 24. rujna 2002. i 3. ožujka 2003. Dana 10. ožujka 2003. podnositeljica zahtjeva prijavila je svoju tražbinu Trgovačkom sudu u Zagrebu pred kojim je u međuvremenu otvoren stečajni postupak nad njenim bivšim poslodavcem. Dana 16. travnja 2003. Trgovački sud u Zagrebu odbacio je podnositeljičin zahtjev kao nepravodoban jer je utvrdio da je ispitno ročište održano 24. rujna 2002. i da se nakon proteka tri mjeseca od tog datuma više ne mogu prijavljivati tražbine u stečajnom postupku. U žalbi koju je podnijela 30. travnja 2004. podnositeljica zahtjeva je između ostalog naglasila da je stečajna upraviteljica propustila ispuniti svoju dužnost iz čl. 173. st. 2. Stečajnog zakona i podnositeljičinu tražbinu uvrstiti u popis tražbina svih zaposlenika i ranijih zaposlenika stečajnog dužnika te joj ga predočiti na potpis. Dana 8. srpnja 2003. Visoki trgovački sud RH potvrdio je prvostupanjsku odluku. Iz obrazloženja presude ESLJP: „Sud ponavlja da je u članak 6. stavak 1. ugrađeno “pravo na sud”, a jedan vid toga prava je pravo na pristup, to jest pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima. Međutim, to pravo nije apsolutno; ono može podlijegati ograničenjima koja se podrazumijevaju. Ako je pojedincu ograničen pristup, bilo pravno ili stvarno, Sud će ispitati je li

u okvir članka 6. stavka 1. EK budući da dužnikova „određena građanska prava i obveze u smislu članka 6. stavak 1. mogu biti privremeno dovedena u pitanje.“²²

3. Stečajna regulativa u Bosni i Hercegovini

U pravnome sustavu Bosne i Hercegovine područje stečajnoga prava uređeno je entitetskim propisima i propisima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.²³ Primarni zakoni koji isključivo reguliraju stečajnopravnu materiju su: Zakon o

nametnuto ograničenje narušilo sâmu bît prava, a osobito je li težilo legitimnom cilju i je li postojao razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastojao ostvariti. Sud konstatira da je podnositeljici zahtjeva bilo omogućeno podnijeti građansku tužbu kojom je između ostalog tražila isplatu zaostalih plaća za razdoblje u kojemu je bila bez posla, te da su prvostupanjski i žalbeni sud njezinu tužbu usvojili. Međutim, podnositeljičin zahtjev da joj se u stečajnom postupku prizna tražbina prema bivšem poslodavcu odbačen je zbog nepravodobnosti. Kad je riječ o ulozi stečajne upraviteljice u postupku, Sud primjećuje da je stečajnu upraviteljicu imenovao Trgovački sud u Zagrebu koji joj je povjerio dužnost da pravilno rješava sva pitanja koja se odnose na imovinu stečajnoga dužnika, uključujući i tražbine svih potencijalnih vjerovnika prema toj imovini. To znači da je u tom svojstvu ona nastupala kao zastupnica javne vlasti. Sud konstatira da je stečajni upravitelj, na temelju čl. 95. st. 1. Stečajnoga zakona, obvezan preuzeti sve građanske postupke u ime i za račun dužnika, dok čl. 212. st. 5. Zakona o parničnom postupku nalaže da se svi takvi postupci prekinu ex lege jer se svi građanski zahtjevi protiv dužnika nad kojim je pokrenut stečajni postupak trebaju ispitati isključivo u tom postupku. U vrijeme kad je otvoren stečajni postupak o kojemu je riječ, građanski postupak po podnositeljičinoj tužbi protiv stečajnog dužnika bio u žalbenoj fazi. Međutim, stečajna upraviteljica nije se umiješala u taj postupak, unatoč tome što je bila dužna to učiniti i iako je trebala znati za taj postupak. Sud smatra da se država mora pobrinuti da se stečajna upraviteljica upozna sa svim stvarima koje se tiču stečajnog dužnika, a relevantne su za pravilno vođenje stečajnoga postupka, s time da tužbe podignute protiv dužnika nedvojbeno predstavljaju jednu od takvih stvari. Sud primjećuje da iako su prema članku 173. stavku 1. Stečajnoga zakona svi vjerovnici dužni stečajnome upravitelju prijaviti svoje tražbine prema stečajnom dužniku, drugi stavak tog istog članka stečajnome upravitelju nameće obvezu da sastavi popis tražbina svih zaposlenika i ranijih zaposlenika stečajnoga dužnika, te da taj popis predloži dotičnim zaposlenicima na potpis. Međutim, prema mišljenju Suda, ako prema domaćem pravu postoji takva situacija podijeljene odgovornosti, kao što se čini da je riječ u ovome predmetu, nametanje obveze prijave tražbine u stečajnom postupku isključivo podnositeljici zahtjeva, u situaciji kad je ona već pokrenula građanski postupak protiv stečajnog dužnika, predstavljalo bi nerazmjeran teret. Sud naglašava da je stečajna upraviteljica trebala znati za građanski postupak financijske naravi što ga je podnositeljica zahtjeva prethodno pokrenula protiv stečajnoga dužnika. U odlukama domaćih sudova nije se uzelo u obzir pitanje podijeljene odgovornosti, kao ni dužnosti stečajne upraviteljice, već su se sudovi ograničili na tvrdnju da podnositeljica zahtjeva nije poštovala propisani rok. U tim okolnostima Sud smatra da podnositeljici zahtjeva nije pruženo puno jamstvo poštenog suđenja prema standardima koje nalaže članak 6. stavak 1. EK, pa je stoga došlo do povrede toga članka.“

22 Odluka o dopustivosti broj AP 914/04 od 12 travnja 2005., st. 10., stečajni postupak. Vidi na: Praksa Ustavnog suda BiH, Članak 6. Europske konvencije – pravo na pravično suđenje, Građanska prava i obveze – utvrđivanje i spor, dostupno na: <https://www.ustavisud.ba/bs/gradanska-prava-i-obaveze-utvrdivanje-i-spor>, posjećeno: 30. 10. 2021.

23 VIDIĆ, M., *Osnove stečajnog prava*, PRESSUM, Mostar, 2021., str. 47. (u daljnjem tekstu: VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*).

stečaju Federacije Bosne i Hercegovine (ZS FBiH)²⁴, Zakon o stečaju Republike Srpske (ZS RS)²⁵ i Zakon o stečaju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (ZS BD).²⁶ Zakonska i podzakonska regulativa detaljno propisuje tijek stečajnog postupka, koji je u svojoj naravi žuran. Pored zakona, značajnu ulogu u ostvarivanju učinkovitosti stečajnog postupka imaju i provedbeni akti. Republika Srpska i Brčko distrikt su donijeli nove provedbene propise sukladno novim stečajnim zakonima,²⁷ dok su u Federaciji BiH još uvijek na snazi dva stara: Pravilnik o naknadama i nagradama vještaka, privremenog stečajnog upravitelja, stečajnog upravitelja i članova odbora vjerovnika u stečajnom postupku²⁸ i Pravilnik o uvjetima, načinu polaganja, programu stručnog ispita za stečajne upravitelje i stručnom usavršavanju stečajnih upravitelja.²⁹ Pored toga, značajno je navesti i: Pravilnik o vremenskim okvirima po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u Bosni i Hercegovini,³⁰ kojim su određeni kriteriji i metodologija za određivanje i praćenje poštivanja optimalnih rokova za rješavanje predmeta u sudovima i tužiteljstvima u skladu sa smjernicama Europske komisije za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ),³¹ Uputstvo o primjeni pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u Bosni i Hercegovini i Aneks Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužiteljstvima u Bosni i Hercegovini

24 „Službene novine Federacije BiH“, br. 53/21.

25 „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 16/2016.

26 „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 16/2019. Pored ovih triju zakona ovo pitanje, odnosno pitanje posebnih stečajnih postupaka, regulira i Zakon o bankama, „Službene novine FBiH“, broj: 27/17., te Zakon o osiguranju, „Službene novine FBiH“, broj: 23/17.

27 U Republici Srpskoj: Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca za glasovanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16., Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca prijedloga za pokretanje postupka finansijskog i operativnog restrukturiranja, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16., Pravilnik o izgledu i sadržaju Obrasca za prijavu tražbina u postupku finansijskog i operativnog restrukturiranja, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 68/16., Pravilnik o kodeksu za stečajne upravitelje, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 11/17., Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 54/17., Pravilnik o naknadama i nagradama za rad stečajnog upravitelja i članova odbora vjerovnika, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 30/18. U Brčko distriktu BiH: Pravilnik o izgledu i sadržaju prijedloga za pokretanje predstečajnog postupka, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za prijavu potraživanja u predstečajnom postupka, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za glasanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o naknadama i nagradama za rad stečajnog upravitelja i članova odbora vjerovnika, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 4/20., Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom, „Službeni glasnik BD BiH“, br. 3/20.

28 „Službene novine FBiH“, br. 71/08.

29 „Službene novine FBiH“, br. 5/15.

30 „Službeni glasnik BiH“, br. 5/13, 101/13, 61/14.

31 Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, dostupno na: <https://vsts.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=53437>, posjećeno: 1. 10. 2021.

- optimalni rokovi za rješavanje predmeta.³² Sukladno čl. 17. SZ FBiH, određeno je da ako stečajnim zakonom nije drukčije određeno, u predstečajnom i stečajnom postupku sukladno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku pod uvjetom da nisu u suprotnosti sa ciljevima i načelima predstečajnog i stečajnog postupka.³³ U Bosni i Hercegovini se primjenjuju 4 Zakona o parničnom postupku

32 Dostupni na: <https://vsts.pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=53437>, posjećeno: 30. 10. 2021.

33 U Odluci Ustavnog suda BiH, broj AP 2593/14 od 7. 3. 2017. utvrđeno je da nema povrede apelantovog prava na pravično suđenje iz čl. II/3.e) Ustava BiH i čl. 6. st. 1. EK, jer u obrazloženjima osporenih rješenja redovnih sudova ne postoji ništa što bi ukazivalo da su redovni sudovi svoje odluke donijeli uz povredu pravila postupka ili da je proizvoljno primijenjeno materijalno i procesno pravo, te kada su redovni sudovi u obrazloženjima osporenih odluka za svoje stavove dali detaljne i jasne razloge, pri čemu je nesporno da je apelant sudjelovao u predmetnom postupku i da su sudovi cijenili apelantove navode i dokaze i dali razloge zašto oni ne mogu dovesti do drugačijeg rješenja konkretne pravne stvari. Ustavni sud zapaža da su osporenim rješenjima redovni sudovi utvrdili da su ispunjeni uvjeti za otvaranje stečajnog postupka nad apelantovom imovinom u smislu čl. 43. st. 1. u svezi s čl. 6. Zakona o stečajnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/03, 32/04 i 42/06). Redovni sudovi su u obrazloženjima osporenih odluka detaljno naveli dokaze i razloge za svoja utvrđenja i za zaključak da su u konkretnom predmetu ostvareni stečajni razlozi, a u danim obrazloženjima Ustavni sud ne nalazi proizvoljnost. Ustavni sud zapaža, a suprotno apelantovim navodima, da je Kantonalni sud ispitao apelantove žalbene navode o tome da nije bilo razloga za otvaranje stečajnog postupka i da je dao jasna obrazloženja zašto takvi navodi u konkretnim okolnostima nisu mogli dovesti do drugačijeg rješenja predmetne pravne stvari, a dana obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. U pogledu apelantovih navoda da mu je povrijeđeno pravo na ravnopravnost stranaka u postupku, kao i načelo kontradiktornosti, odnosno načelo obostranog saslušanja stranaka jer nije bio pozvan na ročište kada je Općinski sud donio rješenje od 16. 4. 2014., Ustavni sud zapaža da je Općinski sud navedenog datuma otvorio prethodnu fazu stečajnog postupka. Navedenim rješenjem redovni sud je postupajući po prijedlogu predlagatelja odlučio da će nakon pribavljanja stručnog mišljenja odlučiti postoje li uvjeti za otvaranje stečajnog postupka. Pored toga, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u svom rješenju od 19. 5. 2014. obrazložio zašto istaknuti apelantovi navodi nisu utemeljeni, pozivajući se pri tome na odredbe čl. 9. st. 3. i čl. 43. st. 1. Zakona o stečajnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 29/03, 32/04 i 42/06). Imajući u vidu cjelokupan predmetni stečajni postupak, činjenicu da je pred redovitim sudom održano ročište na kojem je sudjelovao apelant sa svojim prijedlozima i argumentima protiv izvješća privremenog stečajnog upravitelja od 29. 4. 2014., na kojem je donesena odluka o otvaranju stečajnog postupka nad apelantom, Ustavni sud smatra neutemeljenim apelantove navode o povredi prava na ravnopravnost stranaka u postupku i povredi načela obostranog saslušanja stranaka u postupku. U pogledu apelantovih navoda da je rješenje o određivanju mjere osiguranja doneseno proizvoljnom primjenom prava jer je sud trebao primijeniti odredbe Zakona o parničnom postupku, Ustavni sud zapaža da su se redovni sudovi pozvali na odredbe čl. 15. st. 5. Zakona o stečajnom postupku. Imajući u vidu da Zakon o stečajnom postupku sadrži odredbe o mjerama osiguranja, zatim da je Zakon o stečajnom postupku *lex specialis* u odnosu na Zakon o parničnom postupku, Ustavni sud smatra da su i ovi apelantovi navodi neutemeljeni. Domaća i strana sudska praksa, Stručni i informativni časopis Godina XV, Broj 75 Izdavač: “Privredna štampa” d.o.o. Sarajevo, 2018., str. 170., 171.

³⁴ i tri zakona o ovršnom postupku.³⁵

U FBiH još nije osigurana standardizacija pojedinačnih radnji kako bi se osigurala učinkovitost postupka. Ne postoje određeni standardizirani obrasci za podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnoga postupka, kao ni za ostale radnje koje se poduzimaju (primjerice: obrazac za prijavu potraživanja, za očitovanje o prijavljenim potraživanjima, za osporavanje prijavljenih potraživanja, izvješća o tijeku stečajnoga postupka i stanju stečajne mase, završnoga računa i dr.). Nije određena ni obvezna dokumentacija koja se treba priložiti pri podnošenju zahtjeva za pokretanje stečajnoga postupka. Nepostojanje preciznih sadržaja, oblika i dokumentacije znatno utječe na trajanje stečajnoga postupka. Nisu propisani ni standardi upravljanja stečajnom masom kojima se određuju pitanja o postupanju stečajnih upravitelja.³⁶

Stečajni zakoni igraju bitnu ulogu za učinkovito funkcioniranje gospodarskog sustava u cjelini. Rizik od neuspjeha u poslovanju je imanentan ekonomskim aktivnostima.³⁷ Vrijeme je jedan od najvažnijih elemenata stečajnog postupka.³⁸ U BiH nerijetke su situacije kako društva dulje vrijeme nisu sposobna za plaćanje i izvršavanje obveza, a ipak, ne dolazi do pokretanja stečajnog postupka što ima za posljedicu smanjenju mogućnost visoke stope namirenja vjerovnika.³⁹

34 Zakon o parničnom postupku iz 2003., noveliran 2015. godine primjenjuje se na području Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 53/03., 73/05., 19/06., 98/15. U Republici Srpskoj primjenjuje se Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 59/2003., 85/03., 74/05., 63/07., 105/08., 85/03., 63/07., Odluke US 45/09., 49/09, 61/13. i u Brčkom Distriktu Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikt, "Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH", br. 8/09, 52/10., 27/14. Pred Sudom BiH Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH, "Službeni glasnik BiH", br. 36/04., 84/07., 58/13. Više u: ČIZMIĆ, J., HUSEINBEGOVIĆ, A., HAUBRICH, V., *Nadležnost sudova u parničnom postupku*, Privredna štampa, Sarajevo, 2021., str. 18. – 21.

35 Zakon o ovršnom postupku FBiH, "Službene novine FBiH", br. 32/03 i 33/06., Zakonom o ovršnom postupku Republike Srpske, "Službeni glasnik RS", br. 59/03., te Zakon o ovršnom postupku Brčko Distrikta, "Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH", 39/13. Postojeći način uređenja postupka ovrhe kroz zakonom propisane nadležnosti sudova, te kroz postojeća ovlaštenja sudskih ovršitelja je posljedično uzrokovao dugotrajne postupke, bez garancije da će osobe koje crpe određena prava iz ovršne isprave, ta prava u cijelosti i ostvariti u postupku ovrhe. O potrebi reforme ovršnih zakona u BiH vidjeti: HUSEINBEGOVIĆ, A., HAUBRICH, V., RECHNER, E., *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku s osvrtnom na pravodobno i djelotvorno izvršenje sudskih odluka*, Godišnjak Pravnog fakulteta, Tematski broj sa naučne konferencije „Zaštita ljudskih prava u BiH“, Godina III, broj 3, Mostar, 2019., str. 50. - 51.

36 Izvješće revizije učinka, *Efikasnost stečajnog postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine*, Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo, oktobar 2020., str. 19. (u daljnjem tekstu: Izvješće revizije učinka, *Efikasnost stečajnog postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine*).

37 GHIO, Emilie, European Insolvency Law - Development, Harmonisation and Reform, Trinity College Law Review, (2015), dostupno na: https://www.academia.edu/16271107/E_Ghio_European_Insolvency_Law_-_Development_Harmonisation_and_Reform_2015, posjećeno: 9. 5. 2021.

38 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 30.

39 VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*, str. 127.

4. Složenost stečajnog postupka

Uopćeno se smatra da se složenost postupka odnosi na činjenice koje treba utvrditi, složenost pravnih pitanja o kojima se treba odlučiti i složenost postupka u cjelini.⁴⁰ Složenost domaćeg postupka može objasniti dužinu njegovog trajanja.⁴¹ Međutim, iako je priznao složenost stečajnog postupka, ESLJP je utvrdio da njegovo trajanje u periodu od oko dvadeset i pet godina i šest mjeseci ne zadovoljava kriterij „razumnog roka“ (vidi, Europski sud za ljudska prava, Cipolletta protiv Italije, točka 44).⁴² Stoga se složenost postupka procjenjuje u svakom konkretnom slučaju.

U predmetu Cipolletta protiv Italije od dana 11. siječnja **2018.**, Zahtjev broj. 38259/09, dana 30. travnja 1985. Okružni sud u Macerati otvorio je stečaj nad trgovačkim društvom čiji je vjerovnik bio podnositelj. Društvo je stavljeno u “administrativnu likvidaciju” pod upravom likvidatora. U rujnu 1986. podnositelj je podnio prigovor jer nije bio uključen u popis utvrđenih tražbina u stečajnom postupku. U presudi od 17. travnja 1997. Okružni sud je utvrdio da su podnositelj i likvidator potpisali sporazum kojim se priznaje postojanje podnositeljeve tražbine u iznosu od približno 129.114 eura te je sukladno tome izmijenjen popis utvrđenih tražbina. Prema informacijama koje je podnositelj dostavio Sudu 24. prosinca 2010., postupak likvidacije još uvijek je bio u tijeku. Podnositelj nije pokrenuo takozvani “Pinto postupak” s obzirom da je Kasacijski sud utvrdio kako “Pinto zakon”⁴³ nije primjenjiv na postupke administrativne likvidacije. Sud je utvrdio da je i u običnom stečajnom postupku i u postupku administrativne likvidacije uobičajeno da vjerovnici ne mogu svoje tražbine naplatiti u redovnom postupku pred sudom izravno iz imovine dužnika. Osnovno je načelo stečajnog postupka ravnopravnost vjerovnika, stoga Stečajni zakon nastoji osigurati njihovo namirenje razmjerno utvrđenoj tražbini. Likvidator, iako imenovan od strane nadležnog upravnog tijela, dužan je postupati nepristrano kako bi zaštitio interese svih vjerovnika. U konkretnom slučaju Sud je primijetio da se, neovisno o tome radi li se o redovnom stečajnom postupku ili postupku administrativne likvidacije, vjerovnici za naplatu svojih potraživanja oslanjaju na treću stranu, likvidatora koji mora utvrditi postojanje tražbine i naplatiti je iz imovine dužnika. Glede stečajnih postupaka općenito, Sud je uvijek smatrao da postoji spor u slučaju kada vjerovnik podnese tužbeni zahtjev. Što se tiče postupka administrativne

40 Vodič, Suđenje u razumnom roku, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2021., str. 36.

41 Vodič kroz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2013., str. 52/66.

42 VEHABOVIĆ, F., *Dužina postupka – prava i obaveze, posljedice i rješenja*, Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu, Pravo na suđenje u razumnom roku, Treća godišnja konferencija sudova u Bosni i Hercegovini, Jahorina, 14. i 15. 11. 2019. godine, ustavni sud BiH, Sarajevo, 2020., str. 56.

43 Zakon usvojen 2001. godine u Italiji, kojim je uveden pravni lijek protiv nerazumno dugotrajnih postupaka pred talijanskim sudovima.

likvidacije, Sud je utvrdio da vjerovnik može prijaviti svoju tražbinu u popis svih tražbina vjerovnika od prve obavijesti likvidatora kojom se utvrđuju nepodmirene obveze društva u stečaju. Dakle, spor građanske naravi nastaje u trenutku kada vjerovnik podnese takav zahtjev. Sud je stoga zaključio da je članak 6. stavak 1. primjenjiv u ovom predmetu. Postupak je započeo 4. srpnja 1985., na dan kada je g. Cipolletta podnio zahtjev likvidatoru za priznanje njegove tražbine. Likvidacija imovine dužnika nije dovršena do 24. prosinca 2010., kada je podnositelj podnio najnovije informacije Sudu. U to vrijeme postupak je još bio u tijeku i trajao je gotovo 25 godina i šest mjeseci. Premda je postupak likvidacije društva bio posebno složen, Vlada nije iznijela nikakav argument koji bi mogao opravdati ovoliko trajanje postupka. Sud je utvrdio da je razdoblje od 25 godina prekomjerno i da nije ispunilo uvjet “razumnog roka” iz članka 6. stavka 1. EK, stoga je došlo do povrede navedenog članka.⁴⁴

Ustavni sud Republike Srbije je u Odluci UŽ-3501/2012 od 19. 12. 2013. ocijenio da je osporeni stečajni postupak složen,⁴⁵ no, i pored ovakve ocjene složenosti postupka, Ustavni sud je utvrdio povredu prava na suđenje u razumnom roku jer je našao da složenost predmeta ne može opravdati desetogodišnje trajanje postupka.⁴⁶

Stečajni postupak je iznimno složen postupak. Ono što ga čini kompleksnim je: formalnost sa izraženom složenom stečajnom procedurom; više tijela u postupku; supsidijarna primjena pravila drugih postupaka (parničnog, ovršnog); nemogućnost utjecaja na razumno trajanje postupka u sporovima proisteklim iz stečajnog postupka ili u svezi s njim, u kojima je stranka stečajni dužnik, što sve utječe na vrijeme trajanja i završetak stečajnog postupka.⁴⁷

Primjerice, Ustavni sud BiH zaključuje da ne postoji povreda prava iz članka II/3.e) Ustava BiH i članka 6. stavka 1. EK kada je u stečajnom postupku, koji traje četiri godine i koji još nije okončan, došlo do zastoja postupka od više od dvije godine uslijed okolnosti koje se ne mogu pripisati nadležnom sudu koji ih je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima koja ima, nastojao nadići, te kada, nakon

44 Također, Sud je utvrdio da je, mogućnost korištenja “Pinto” pravnog lijeka bila ograničena na osporavanje rješenja o otvaranju stečajnog postupka ili popisa utvrđenih tražbina, pa tako ne uključuje postupak koji vodi likvidator. Dakle, podnositelj nije bio dužan koristiti pravni lijek dostupan po Pinto zakonu, jer nije bio primjenjiv u ovome predmetu. Sud je stoga utvrdio da je došlo do povrede članka 13. zbog nedostatka pravnog lijeka u domaćem pravu kojim je podnositelj mogao tražiti svoje pravo da se su razumnom roku ispita njegov slučaj sukladno članku 6. stavku 1. EK.

45 Radilo se o stečaju velikog društvenog poduzeća koje je zapošljavalo preko 1.000 radnika, a u postupku je trebalo odlučiti ne samo o njihovim prijavljenim potraživanjima, već i o osnovanosti potraživanja ostalih vjerovnika. Na složenost stečajnog postupka utjecala je i činjenica da je radi procjene vrijednosti imovine stečajnog dužnika provedeno nekoliko vještačenja.

46 MANOJLOVIĆ-ANDRIĆ, Kriterijumi za ocjenu povrede prava na suđenje u razumnom roku, str. 24.

47 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 31.

otklonjenih razloga za zastoju, u nastavku postupka nema ništa što bi uputilo na zaključak da se ne vodi sa potrebnom marljivošću i u skladu sa načelom hitnosti.⁴⁸

4.1. Razlozi koji dovode do zastoja i odugovlačenja stečajnog postupka

Stečajni postupak je hitan (čl. 15. ZS FBiH), čemu doprinosi i odsustvo prava na povrat u prijašnje stanje i ponavljanje postupka. Trajanje stečajnog postupka vezuje se za vremensko razdoblje koje prođe od otvaranja stečajnog postupka pa do njegovog zaključenja.⁴⁹ Na dan 31. 12. 2019. trajanje predmeta stečaja bilo je 980 dana, što je duže za 63 dana u odnosu na 2018.⁵⁰ Razuman rok u stečajnom postupku, odnosno učinkovita provedba stečajnog postupka ovisi od niza čimbenika. Značajno je prepoznati razloge, objektivne i subjektivne, koji dovode do zastoja ili odugovlačenja stečajnog postupka.

Analiza akcijskih planova sudova o razlozima nerješavanja stečajnih predmeta ukazala je na slijedeće objektivne razloge:⁵¹ nemogućnost prodaje imovine stečajnog dužnika⁵² zbog nepostojanja interesa za kupnju ili ekonomske situacije odnosno stanja tržišta uz uvjet da se poduzimaju sve razumne mjere kako bi u konkretnim gospodarskim okolnostima došlo do unovčenja imovine, te trajanja druge vrste postupaka (parnični i upravni postupci u svezi s imovinom);

48 Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2699/11 od 25. juna 2014., st. 141, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 64/14, stečajni postupak, nema povrede čl. 6. EK i čl. II/3.e) Ustava BiH.

49 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 32.

50 Godišnje izvješće za 2019. godinu, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, str. 65.

51 VTST BiH je na sjednici održanoj 5. ožujka 2014. donio odluku da sudovi nadležni za stečajne postupke sačine akcijski plan rješavanja svakog pojedinačnog neriješenog stečajnog predmeta i da svi sudovi sačine planove rješavanja predmeta proisteklih iz stečajnih postupaka. U skladu sa zaključkom Vijeća s navedene sjednice, Stalna komisija je izradila obrasce za akcione planove rješavanja stečajnih predmeta. Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 32.

52 Objektivne okolnosti, kao što je stanje ekonomije u kojoj nema finansijskih sredstava za ponovno ulaganje u oživljavanje propadajućih društava, dovode do neefikasnosti i usporavaju postupak. Obično na stečajnim aukcijama nema kupaca za imovinu gospodarskih društava u stečaju, tako da se ne mogu prikupiti finansijska sredstva za plaćanje vjerovnika i radnika. Čak i ako se imovina proda, ta imovina je obično pod hipotekom poreznih tijela. Korištenje procesnih reformi za unapređenje privrednog pravosuđa u BiH, The World Bank, jun/lipnja 2019., str. 53. (u daljnjem tekstu: Korištenje procesnih reformi za unapređenje privrednog pravosuđa u BiH).

veliki broj postupaka iz stečaja ili u svezi s njim (parnični, upravni postupci)⁵³ i potrebno vrijeme za njihovo rješavanje.⁵⁴⁵⁵

Subjektivni razlozi dugotrajnosti stečajnih postupaka vezuju se za problem u radu stečajnih sudaca, stečajnih upravitelja i odugovlačenje postupka uzrokovano inertnošću vjerovnika te ispitivanjem prijavljenih potraživanja u stečajnom postupku.

Stečajni sudac kao jedno od tijela stečajnog postupka (čl. 70. ZS FBiH) je tijelo koje je obvezno pratiti provedbu stečajnog postupka, stoga od njega i ovisi procesna kontrola predmeta. Problemi vezani za rad stečajnih sudaca mogu biti: nepoštivanja zakonom definiranih rokova za provedbu i poduzimanje procesnih radnji, kao i za donošenje odluka u stečaju; nedovoljne edukacije sudaca o stečajnom postupku, što je imalo za posljedicu da stečajni sudci za stečajne upravitelje imenuju one u koje imaju povjerenje, a što je dovodilo do toga da neki stečajni upravitelji vode više stečajnih postupaka u odnosu na druge⁵⁶- ova mogućnost se odredbom čl. 76. novog ZS FBiH ne bi trebala više ponavljati budući je broj predmeta koji može voditi stečajni upravitelj ograničen, ograničenog znanja o ekonomskim pojmovima, poslovnim transakcijama i gospodarskim praksama;⁵⁷ nepripremljenosti i odsustva vještine rukovođenja i

53 Nerijetko učesnici u stečajnim predmetima pokreću paralelne sudske postupke radi zaštite svojih prava ili radi izazivanja odugovlačenja u procesuiranju stečajnih predmeta. Na primjer, u vezi sa stečajnim postupkom pokrenutim pred Privrednim sudom u Istočnom Sarajevu 2006., podnesene su tužbe za utvrđivanje prava vlasništva na više od 300 stanova. Stečajni predmet zavisi od odluka po ovim predmetima, i ne može se okončati prije rješavanja ovih predmeta. Korištenje procesnih reformi za unapređenje privrednog pravosuđa u BIH, str. 53.

54 Sukladno čl. 19. novog ZS FBiH, svi postupci pred sudom koji su u svezi sa predstečajnim i stečajnim postupkom, hitne su prirode i moraju se završiti u razumnom roku da bi se stečajni postupak okončao u zakonom predviđenim rokovima. Ti rokovi su određeni čl. 18. ZS FBiH, koji određuje da će se stečajni postupak okončati u roku od godinu dana, a u složenom slučaju u roku od dvije godine, od dana otvaranja postupka.

55 Pored toga, u objektivne razloge treba dodati i: Zakonska rješenja koja društvima omogućavaju da izbjegavaju svoje obveze prema vjerovnicima osnivanjem novih društava kada postojeće propadne; Nepotpunu i lošu poslovnu dokumentaciju stečajnih dužnika te nedostatak podataka ili evidencija ili netočne podatke i evidencije o imovini u knjižnom i izvanknjižnom vlasništvu; Mali broj pokušaja preustroja stečajnih dužnika. Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 32.

56 Takva praksa dovodi do odugovlačenja jer upravitelj ne može posvetiti dovoljno vremena svakom gospodarskom društvu koje vodi. Također, integritet postupka izbora je potom problem, budući da ponavljana imenovanja istih osoba stvaraju percepciju nedopuštenog utjecaja u ovom postupku. Korištenje procesnih reformi za unapređenje privrednog pravosuđa u BIH, str. 53.

57 S obzirom na specifičnost stečajnih predmeta u pogledu ekonomske problematike koju isti nužno uključuju, te najčešćeg nedostatka formalnog obrazovanja stečajnih sudaca u tom segmentu, često se javljaju problemi koji utječu na dugotrajno rješavanje spomenutih predmeta. Imajući to u vidu, VSTV je angažirao pet ekonomskih stručnjaka, s teorijskim i praktičnim znanjem u pogledu stečajnog postupka, s ciljem jačanja kapaciteta sudova za postupanje u predmetima stečaja. Naime, kroz angažman ekonomskih stručnjaka izvršena je analiza izabranih arhiviranih predmeta stečaja u pet pilot sudova (općinski sudovi u Sarajevu, Tuzli i Bihaću, te okružni privredni sudovi u Banjoj Luci i Bijeljini), te su identificirani značajni i učestali problemi iz oblasti ekonomije i financija, s kojima se suočavaju sudci u ovim predmetima, što u konačnici utječe na sporu obradu i dugotrajnost

kontrole skupštinom vjerovnika; opterećenosti stečajnog sudca drugim vrstama predmeta; stalnog premještanja sudaca s drugih referata na stečajni referat.⁵⁸

Stečajni upravitelj je operativno tijelo stečajnog postupka.⁵⁹ Stečajni upravitelj u stečajnom postupku je zastupnik stečajnoga dužnika po zakonu i tijelo je stečajnoga postupka, odnosno ima javnu funkciju. Operativno provodi stečajni postupak pod nadzorom i u suradnji sa stečajnim sudcem i drugim tijelima stečajnoga postupka.⁶⁰ Profesija stečajnih upravitelja posebna je profesija koja podrazumijeva specijalizirana znanja i iskustva.⁶¹ Zbog neprofesionalnih postupaka stečajnih upravitelja u praksi,⁶² zakonodavac je propustio utemeljiti neovisnu agenciju za licenciranje stečajnih upravitelja.⁶³ Stečajni upravitelji obvezni su kontinuirano raditi na stručnome usavršavanju, a postojanje agencije za licenciranje⁶⁴ moglo bi, između ostalog, imati vrlo važnu ulogu.⁶⁵ U praksi se javljaju problemi vezani za njihov rad kao što su nedovoljna stručnost, educiranost, nedovoljna odgovornost u radu, dolazak iz različitih profesija,⁶⁶ a s druge strane rad stečajnog upravitelja nerijetko je izložen pritiscima od strane vjerovnika stečajnog dužnika, radnika, raznih interesnih grupa koji su često suprotstavljeni, što može direktno utjecati i na učinkovitost cjelokupnog stečajnog postupka.

Vrijedi spomenuti i napore Suda da razjasni pravni status stečajnih upravitelja. Kako bi ispitao može li se smatrati da je stečajni upravitelj djelovao

istih. Godišnje izvješće za 2019. godinu, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, str. 65.

58 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 33.

59 Više: VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*, str.

60 HRASTINSKI JURČEC, Lj., *Pravni položaj stečajnoga upravitelja u stečajnim postupcima*, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Zagreb, listopad 2007., str. 2 – 3. (u daljnjem tekstu: HRASTINSKI JURČEC, *Pravni položaj stečajnoga upravitelja u stečajnim postupcima*)

61 RADOVIĆ, *Osnovi stečajnog prava*, op.cit., str. 67.

62 Izvješće revizije učinka, *Efikasnost stečajnog postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine*, str. 16. i 17.

63 Vidjeti za Republiku Srbiju: [Zakon o Agenciji za licenciranje stečajnih upravitelja](#), "Sl. glasnik RS" br. 84/04, 104/2009 i 89/2015.

64 Agencija za licenciranje stečajnih upravitelja u Srbiji obavlja stručne i regulatorne poslove, i to: izdaje i obnavlja licencu za obavljanje poslova stečajnog upravitelja; vrši stručni nadzor nad radom stečajnog upravitelja, oduzima licencu za obavljanje poslova i izriče druge mjere propisane zakonom; izdaje obvezujuća uputstva stečajnim upraviteljima kada je to potrebno radi ujednačavanja primjene propisa kojima se uređuje stečaj; vodi imenik stečajnih upravitelja; priprema prijedlog nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom i prijedlog kodeksa etike stečajnih upravitelja; poslove stečajnog upravitelja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj.

65 Više: VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*, str.

66 Neprofesionalan ili inače neadekvatan rad stečajnih upravitelja smatra se jednim od uzroka neefikasnosti stečajnih predmeta. U praksi, stečajnim upraviteljima nedostaje nužno obrazovanje i iskustvo u vođenju složenih stečajnih predmeta. U FBiH, ovo rezultira čestim angažiranjem 3 ili 4 najiskusnija upravitelja u svim stečajnim predmetima što rezultira neizbježnim odugovlačenjima. Stečajni upravitelji često nisu specijalizirani za upravljanje gospodarskim društvima. Korištenje procesnih reformi za unapređenje privrednog pravosuđa u BiH, str. 53. – 54.

kao predstavnik države, Sud je ispitao različite kriterije.⁶⁷ U predmetu Kotov protiv Rusije, Zahtjev broj 54522/00 od 3. travnja 2012., koji se odnosio na nemogućnost podnositelja zahtjeva da dobije naknadu štete od stečajnog upravitelja imenovanog za upravljanje imovinom banke koju je sud proglasio nesolventnom. U tom je predmetu stečajni upravitelj u relevantno vrijeme uživao znatnu poslovnu i institucionalnu neovisnost, a državne vlasti nisu bile ovlaštene davati mu upute i stoga se nisu mogle izravno umiješati u postupak stečaja kao takav, pa se moglo zaključiti da stečajni upravitelj nije djelovao kao predstavnik države. Prema tome, tužena država nije se trebala smatrati izravno odgovornom za njegova nezakonita djela.⁶⁸

Čl. 80. novog ZS FBiH određeno je da upravljanje imovinom i vršenjem dužnosti stečajnog upravitelja podliježe pravnom nadzoru stečajnog sudca. Stečajni sudac može u svako doba zahtijevati od stečajnoga upravitelja informaciju o tijeku stečajnoga postupka. Ako stečajni upravitelj ne dostavi stečajnomu sudcu tražene informacije i ako ne ispunjava obveze predviđene stečajnim zakonom, stečajni sudac može stečajnomu upravitelju, nakon prethodne opomene, izreći novčanu kaznu u iznosu od 1.700,00 KM do 5.000,00 KM. Ako postoji opravdan razlog, stečajni sudac može stečajnoga upravitelja razriješiti dužnosti i imenovati drugoga stečajnoga upravitelja.

Novim Stečajnim zakonom FBiH skraćuju se rokovi za poduzimanje pojedinih radnji u postupku i određene sankcije za stečajnoga upravitelja i druge dionike u postupku ako kasne u provedbi potrebnih. Utvrđen je način praćenja izvršenja određenih radnji u postupku od predsjednika sudova i rukovoditelja tijela uprave, ovisno o tome je li riječ o sudskim ili upravnim postupcima. Posebno su obrađene odredbe zakona koje se odnose na stečajnoga upravitelja. Također, pooštreni su uvjeti za izbor stečajnih upravitelja koji moraju položiti ispit za stečajnoga upravitelja i stalno raditi na edukaciji i osobnom usavršavanju. Povećan je stupanj kontrole rada stečajnih upravitelja. Radi učinkovitosti stečajnih postupaka broj stečajnih predmeta koje može voditi jedan stečajni upravitelj limitiran je na dva predmeta.⁶⁹

67 Kao što su: i) potvrda imenovanja stečajnog upravitelja (uključuje li potvrda bilo kakvu odgovornost države za način na koji je stečajni upravitelj izvršavao svoje dužnosti); ii) nadzor i odgovornost (snosi li država odgovornost za djela stečajnog upravitelja, dok je on bio odgovoran pred vjerovnicima); iii) ciljevi (priroda zadaća i interesa stečajnog upravitelja, odnosno prema mišljenju Sudu, sama činjenica da bi usluge mogle biti i društveno korisne ne pretvara stečajnog upravitelja u javnog dužnosnika koji djeluje u javnom interesu); iv) ovlasti (jesu li ograničene na nadzor nad poslovanjem i upravljanje imovinom nesolventnog društva i postoji li formalno delegiranje ovlasti od strane bilo kojeg državnog tijela); i v) funkcije (sudjeluju li stečajni upravitelji u ovršnom postupku i jesu li im dodijeljene prisilne ovlasti). (posebice Kotov protiv Rusije [VV], stavci 92. - 98. i 99. - 106. Vodič kroz članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, Zaštita vlasništva, Vijeće Europe, Sud za ljudska prava, Prvo izdanje, 2019., str. 55/74. (u daljnjem tekstu: Vodič kroz članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima).

68 Ibid., str. 55/57.

69 VIDIĆ, *Osnove stečajnog prava*, str.

Svrha vođenja stečajnog postupka je namirenje vjerovnika. Kroz tijela stečajnog postupka, vjerovnici su ti koji odlučuju o samom stečajnom postupku kroz odbor vjerovnika i skupštinu vjerovnika.⁷⁰ Stečajni postupak je, jedini sudski postupak u čijoj provedbi osim sudskog tijela (stečajni sudac) sudjeluju i izvansudska tijela,⁷¹ stoga je učinkovito postupanje, odnosno razuman rok trajanja postupka opterećen specifičnim, delikatnim odnosima stečajnog dužnika i njegovih vjerovnika. Potraživanje stečajnog vjerovnika koje je prijavljeno u stečajnom postupku (sukladno čl. 105. ZS FBiH) može osporiti stečajni upravitelj ili drugi vjerovnik (čl. 179. ZS FBiH),⁷² što ima za posljedicu sudsko upućivanje na parnicu radi utvrđivanja osnovanosti prijavljenog potraživanja odnosno osnovanosti osporavanja prijavljenog potraživanja, pa time i odugovlačenja okončanja stečajnog postupka do završetka parnice. Odugovlačenje stečajnog postupka uslijed vođenja parnica moguće je, ako ne spriječiti, onda svesti na najkraću moguću vremensku mjeru, prioritarnim rješavanjem predmeta proizašlim iz stečaja i u vezi s njim. Pored toga, značajan problem u provedbi stečajnih propisa je neblagovremeno pokretanje stečajnih postupaka, što posljedično dovodi do otežanog utvrđivanja i unovčavanja imovine stečajnog dužnika. Odnosno, onda kada stečajni postupak bude i pokrenut, stečajni dužnici nemaju više imovine koja se može brzo i lako unovčiti što rezultira niskim ili nikakvim stupnjem namirenja vjerovnika. Iz Izvješća revizije učinka, vidljivo je da je u općinskim sudovima na dan 31. 12. 2019. bilo neriješenih 532 stečajna predmeta, što je u odnosu na kraj 2017. manje za 10%. analiza trajanja ovih 532 otvorena stečajna predmeta pokazala je da postoje privredni subjekti kod kojih stečaj nije okončan ni u roku od 20 godina od dana pokretanja. Kod 200 gospodarskih subjekata već su prekoračeni najduži „optimalni rokovi“ (756 dana – preustroj, 658 – dioba)).⁷³

5. Pravo vlasništva u smislu čl. 1. Protokola 1 uz EK

U Protokolu 1. uz EK i to u čl. 1. propisana je za da svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva, te da se nitko ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.⁷⁴

70 U praksi se javlja problem to što se vjerovnici često ponašaju nezainteresirano ili pasivno tijekom stečajnog postupka i ne žele preuzeti aktivnu ulogu u cilju osiguranja što većeg stupnja zaštite svojih interesa. Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 33.

71 HRASTINSKI JURČEC, *Pravni položaj stečajnoga upravitelja u stečajnim postupcima*, str. 3.

72 Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta, str. 33.

73 Izvješće revizije učinka, *Efikasnost stečajnog postupka u Federaciji Bosne i Hercegovine*, str. 23.

74 U st. 2. je dalje propisano da to ni na koji način ne umanjuje pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Značaj pojma „vlasništvo“ u konvencijskom pravu nije, niti mora biti isti pojmu vlasništva u nacionalnim zakonodavstvima, odnosno odluke ESLJP u primjeni čl. 1. Protokola br. 1. uz EK ističu kako pojam „vlasništvo“ ima autonomno značenje koje je neovisno o formalnoj klasifikaciji u domaćem pravu.⁷⁵ Autonomnost značenja pojma „vlasništvo“ je ESLJP izrazio u nizu odluka.⁷⁶ Čl. 1. Protokola br. 1. uz EK štiti svako pravo kojemu ESLJP priznaje imovinsku narav u smislu same EK.⁷⁷ Pod pojmom „vlasništvo“ u smislu čl. 1. Protokola br. 1. uz EK podrazumijevaju se stvari – pokretne i nepokretne, dakle sve ono što predstavlja pokretnu i nepokretnu imovinu.⁷⁸

Ustavni sud Federacije BiH Presudom U-27/15 oglasio je neustavnim članke 33. i 40. Zakona o stečajnom postupku FBiH (ZSP). Potraživanja radnika su ZSP FBiH bila u okviru višeg isplatnog reda, koja su se namirivala nakon potraživanja koja su proizlazila iz razdoblja privremene uprave i koja nisu mogla biti namirena od strane privremenog upravitelja ili stečajnog upravitelja (čl. 33. ZSP). Prioritet namirenja ispred vjerovnika višeg isplatnog reda su imali troškovi stečajnog postupka i dugovi stečajne mase (čl. 40. ZSP). Intervencijom zakonodavca došlo je do ograničenja plaća radnika. Ustavni je sud smatrao da osporene odredbe favoriziraju jednu stranu, odnosno poslodavca, te da nisu sukladne sa odredbama članka II.A.2.(1) c) i d) Ustava Federacije BiH, člankom 1. Protokola 12 uz EK, člankom 1. Protokola 1.,⁷⁹ i člankom 14. EK u dijelu u kojem daju prednost namirenja potraživanja u stečajnom postupku određenim subjektima, a prije

75 KONTREC, BOIĆ, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, str. 38.

76 Između ostalog i odluci Gavella protiv Hrvatske (2006.), gdje je izričito rečeno: „Sud ponavlja da podnositelj zahtjeva može tvrditi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz EK samo ako se osporene odluke odnose na njegovo „vlasništvo“ u smislu te odredbe. Pojam „vlasništvo“ ima autonomno značenje koje je neovisno o formalnoj klasifikaciji u domaćem pravu.“ Odluka o dopuštenosti zahtjeva br. 33244/02.

77 Zato je pojam prava „vlasništva“ u smislu EK autonoman, ESLJP svojim presudama interpretira što se sve smatra pod imovinom, kao i da se u smislu čl. 1. Protokola br. 1. uz EK vlasništvo štiti od različitih oblika zadiranja u to pravo, bilo da se radi o zadiranju koja ima posljedicu u radnjama izvršne ili upravne vlasti države članice, bilo da to zadiranje proizlazi iz samih zakona ili sudskih odluka, neovisno o tome radi li se o javnopravnom ili privatnopravnom sporu.

78 No, uz to objekt zaštite čl. 1. Protokola br. 1. uz EK su i sljedeća imovina: ekonomski interesi vezani uz poslovanje tvrtke, dionice i udjeli u tvrtkama, intelektualno vlasništvo, ugovorna prava, potraživanja i dugovi, budući prihodi, legitimno očekivanje i prava iz socijalnog osiguranja *ad personam*. KONTREC, BOIĆ, *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, str. 39.

79 U predmetu Fuklev protiv Ukrajine, stavak 92., Sud je utvrdio da neaktivnost sudskih izvršitelja tijekom razdoblja duljeg od četiri godine ili propust da učinkovito kontroliraju ovršni stečajni postupak predstavlja povredu članka 1. Protokola br. 1. U slučaju kada se u nacionalnom stečajnom zakonodavstvu potraživanja radnika vezana uz rad nastala unutar jedne godine prije pokretanja postupka u slučaju nesolventnosti smatraju prioritetnim zahtjevima, dok potraživanja nastala izvan jednogodišnjeg referentnog razdoblja nemaju prioritetni status, Sud se pozvao na zakonodavstvo ILO-a i utvrdio da je takvo klasificiranje primjereno (Acar i drugi protiv Turske (odl.), stavak 34.). Vodič kroz članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, str. 31/74.

namirenja radnika stečajnog dužnika, koji su dovođenjem u nepovoljniji položaj u odnosu na jedan dio sudionika stečajnog dužnika, diskriminirani.⁸⁰ U predmetu Kačapor i dr. protiv Srbije, ESLJP zaključuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. EK ali istovremeno i povrede prava na imovinu koja je garantirana člankom 1. Protokola broj 1. uz EK.⁸¹

Odlukom o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda BiH u predmetu broj AP 351/16⁸² Ustavni sud BiH usvojio je apelaciju F. O.⁸³ F. M., Z. O., S. B.,

80 Parlament Federacije BiH je usvojio Zakon o izmjenama Zakona o stečajnom postupku tek 2018., te tako u Federaciji BiH potraživanja radnika više nisu ograničena ni visinom ni temporalno. Zakon o izmjenama Zakona o stečajnom postupku je objavljen 4. srpnja 2018., i stupio je na snagu narednog dana od dana objave.

81 U predmetu R. Kačapor i druge podnositeljice predstavki protiv Srbije, ESLJP ponovio stav iznijet u više slučajeva da je izvršni postupak sastavni dio građanskog sudskog postupka i da se vrijeme trajanja sudske zaštite računa od inicijalnog akta (tužbe) do završetka postupka izvršenja pa makar se on proveo i kroz stečajni postupak; da država mora biti odgovorna za izvršenje odluka i za poduzeća koja se nalaze u društvenom vlasništvu; da sud po službenoj dužnosti bez obzira na regulativu Zakona o izvršnom postupku može da promijeni sredstvo izvršenja; da se podnositeljice predstavke ne mogu smatrati nesavjesnim zato što nisu obavijestile općinski sud da na računu dužnika nema sredstava i da one nisu morale da traže tu informaciju od Narodne banke; i da se kašnjenje u izvršenju presude može opravdati samo posebnim okolnostima, ali to ne smije biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članku 6. stav 1. EK; bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter na državi je da poduzme sve neophodne mjere da se pravomoćna sudska presuda izvrši kao i da pri tome osigura djelotvorno učešće njenog cijelog aparata; da je odnos između suda nadležnog za izvršenje i Narodne banke interni odnos između “dva Vladina tijela” i da je kao takav izvan utjecaja podnositeljica predstavki; da nije bilo razloga zbog koga bi podnositeljice predstavke tražile od Narodne banke najnovije podatke o navedenoj uplati sa bankarskog računa samo da bi se ispunila praznina u komunikacijama između “dva ogranka Vlade” da država ne može da navede ni nedostatak vlastitih sredstava ni nedostatak sredstava dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je riječ. Zbog toga sud zaključuje da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. EK ali istovremeno i povrede prava na imovinu koji je garantirana člankom 1. Protokola broj 1. uz EK. Predmet R. Kačapor i druge podnositeljice predstavki protiv Srbije, Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, Presuda od 15.1.2008.

82 Službeni glasnik BiH, broj 35/18.

83 F. O. podnio je 21. 1. 2016. apelaciju Ustavnom sudu BiH zbog nemogućnosti realizacije svog potraživanja iz radnog odnosa dosuđenog pravosnažnom i izvršnom presudom Općinskog suda u Zavidovićima, odnosno zbog dužine trajanja izvršnog postupka u kojem je doneseno Rješenje Općinskog suda o prekidu postupka od 26. 6. 2013., te zbog dužine trajanja stečajnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u Zenici. Apelant je 13. 4. 2018. dopunio apelaciju. Apelant je 20. 10. 2007. na osnovu pravosnažne i izvršne presude Općinskog suda od 18. 10. 2006. podnio prijedlog za izvršenje protiv izvršenika (IP „Krivaja“ d.o.o. Zavidovići) radi namirenja novčanog potraživanja, nakon čega je Općinski sud donio rješenje o izvršenju 28. 12. 2007. S obzirom na to da se izvršenje nije moglo provesti na novčanim sredstvima izvršenika, sud je zaključkom odlučio izvršenje provesti na pokretnim stvarima izvršenika pa su, prema zapisniku od 19. 5. 2010., zaplijenjene pokretne stvari izvršenika. U tijeku izvršnog postupka otvoren je stečajni postupak nad izvršenikom (11. 7. 2011.), tako da je Općinski sud zbog nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka rješenjem od 26. 6. 2013. prekinuo predmetni izvršni postupak. Nakon otvaranja stečajnog postupka nad izvršenikom apelant je Rješenjem Općinskog suda u Zenici od 11. 7. 2011. prijavio svoja potraživanja stečajnom sudu. Rješenjem Općinskog suda u Zenici od 4. 11. 2013. konstatirano je da se prijedlog za reorganizaciju stečajnog dužnika (IP „Krivaja“ d.o.o. Zavidovići) smatra povučenim. Iz spisa proizlazi da je stečajni upravitelj u više navrata bezuspješno pokušavao

E. H., H. H., F. B., N. B. i S. S. i utvrdio povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) ustava BiH i članka 6., stavak 1. EK, kao i prava na imovinu iz članka II/3.k) Ustava BiH i članka 1. Protokola broj 1 uz EK zbog neizvršenja pravosnažnih presuda, odnosno neprovođenja rješenja o izvršenju Općinskog suda u Zavidovićima, te zbog dužine trajanja stečajnog postupka koji se vodi pred Općinskim sudom u Zenici, jer mjere koje je poduzela Vlada FBiH kao tijelo javne vlasti u konkretnom slučaju nisu bile dovoljne i adekvatne.

Ustavni sud podsjeća na praksu ESLJP, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. stavka 1. EK.⁸⁴ U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika.⁸⁵ Kada organi imaju obvezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članku 6. stavku 1. EK.⁸⁶ Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donijetih protiv države ili osoba koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka.⁸⁷ Ustavni sud ukazuje da su prema članku I/2. Ustava BiH te prema članku 1. EK sve razine vlasti u BiH dužne osigurati poštovanje individualnih ljudskih prava u koja spada i pravo na izvršenje izvršne sudske odluke prema članku 6. stavku 1. EK, uključujući i pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz EK, s obzirom na to da su sudskim odlukama apelantima dosuđena novčana potraživanja. Relevantan period koji Ustavni sud treba uzeti pri razmatranju dužine predmetnih izvršnih postupaka i

da proda imovinu stečajnog dužnika, odnosno nakon prodaje jednog dijela imovine stečajnog dužnika tužbom pokrenuo postupak raskida kupoprodajnih ugovora zbog činjenice da kupci imovine nisu ispunili svoje obveze.

84 Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti (vidjeti Budrov protiv Rusije, broj 59498/00, st. 35, ECHR 2002-III, i Teteriny protiv Rusije, broj 11931/03, stav 41, 30. juni 2005.). Također je relevantan stav po kojem bez obzira na to da li je dužnik privatna osoba ili osoba pod upravom države, na državi je da poduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu i da time osigura djelotvorno učešće svog cijelog aparata (Pini i drugi protiv Rumunije, broj 78028/01 i 78030/01 st. 174-189, ECHR-V; Hornsby, st. 41; i Kačapor i dr. protiv Srbije, broj 2269/06 st. 108, 15. 1. 2008.)

85 U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatne osobe, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih osoba. Njene obveze prema čl. 6. st. 1. EK ograničene su na osiguranje neophodne pomoći vjerovniku u izvršenju odluka suda, na primjer putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti, Kotov protiv Rusije, broj 54522/00 st. 90, 3. april 2012. i Jovičić i dr. protiv Srbije, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015., st. 33-36).

86 Zadatak ESLJP odnosno Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli vjerovniku u izvršenju presude.

87 Ustavni sud ukazuje i na vlastitu praksu: Odluka o dopustivosti broj AP 2511/09 od 6. prosinca 2012. i Odluka o dopustivosti broj AP 3145/09 od 20. prosinca 2012.

stečajnog postupka je period od devet godina i četiri mjeseca do 11 godina i četiri mjeseca.⁸⁸

Ustavni sud zapaža da se u postupcima na čiju se dužinu apelanti žale radi o složenim pitanjima, te da je nad izvršenikom otvoren stečajni postupak, zbog čega su po sili zakona izvršni postupci prekinuti. Kod predmetnog stečajnog postupka također se radi o složenim pitanjima. Predmetni postupci su od većeg značaja za apelante koji nastoje ostvariti svoja potraživanja iz radnog odnosa, pri čemu apelanti svojim ponašanjem nisu doprinijeli ukupnoj dužini postupaka koji su u pitanju. Javna vlast ima pozitivnu obvezu da omogućí efikasno i djelotvorno izvršenje sudskih presuda. S obzirom na to da je Vlada FBiH uvrstila stečajnog dužnika na listu gospodarskih društava u kojima vrši ovlaštenja na osnovu učešća državnog kapitala iz nadležnosti Federacije, postoji i pozitivna obveza Vlade FBiH (kao nadležnog organa javne vlasti) prema apelantima kao vjerovnicima, prema relevantnoj praksi ESLJP, da omogućí da ostvare svoja potraživanja iz pravosnažnih odluka koja su prijavili u predmetnom stečajnom postupku koji još uvijek nije okončan. Unatoč posebnim okolnostima zbog kojih nije okončan predmetni stečajni postupak, koje i po mišljenju Ustavnog suda objektivno utječu na dužinu trajanja predmetnog postupka, Ustavni sud smatra da, u svjetlu pozitivne obveze javne vlasti da poduzima efektivne mjere s ciljem izvršenja pravosnažnih presuda, u okolnostima konkretnog slučaja u kojima imatelji pravosnažnih sudskih odluka dugi niz godina nisu u mogućnosti da realiziraju svoja potraživanja iz radnog odnosa, mjere koje poduzima javna vlast s ciljem okončanja navedenih postupaka i omogućavanja isplate navedenih potraživanja nisu bile dovoljne i djelotvorne, zbog čega postoji povreda prava apelanata na izvršenje pravosnažnih sudskih odluka u razumnom roku. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.e) Ustava BiH i članka 6. stavka 1. EK u odnosu na pravo na izvršenje pravosnažnih sudskih odluka. Nesporno da je došlo i do miješanja u pravo apelanata na imovinu jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnim odlukama, koje je neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju već niz godina, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. Pokretanjem predmetnog stečajnog postupka prekinuti su izvršni postupci koje su apelanti pokrenuli na osnovu izvršnih odluka. S obzirom da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti ni nakon gotovo sedam godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu apelanata zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja dugi niz godina. Stoga, Ustavni sud smatra da je došlo i do povrede prava apelanata na imovinu iz čl. II/3.k) Ustava BiH i čl. 1. Protokola broj 1 uz EK.

88 Apelanti su, na osnovu pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka koje su ishodili nakon okončanja radnih sporova koje su vodili protiv poslodavca (sada izvršenika – stečajnog dužnika), u periodu od listopada 2006. do listopada 2008. pokrenuli izvršne postupke koji su nakon otvaranja stečajnog postupka nad imovinom izvršenika – stečajnog dužnika (11. 7. 2011.) prekinuti. Nakon toga, apelanti su prijavili svoja potraživanja stečajnom sudu, međutim, predmetni stečajni postupak još uvijek nije okončan, tj. apelanti još uvijek nisu naplatili svoja potraživanja od stečajnog dužnika.

6. Zaključak

Pravo na pravično suđenje u razumnom roku jedno je od osnovnih prava, zagarantirano u čl. 6. EK. Prema praksi ESLJP i ustavnih sudova u BiH i u stečajnom postupku ima mjesta primjeni čl. 6., st. 1. EK. Ocjena o tome traje li predugo jedan postupak temelji se na vremenu u kojem se taj postupak vodi, počev od njegova pokretanja. Zaštita prava na suđenje u razumnom roku proteže se na povezane postupke kao cjelinu. Stoga je za djelotvornost stečajnog postupka bitna i učinkovitost ovršnog postupka. Izvršenje sudske odluke se mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. stavka 1. EK. U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika. U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatne osobe, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih osoba. Njene obveze prema čl. 6. st. 1. EK ograničene su na osiguranje neophodne pomoći vjerovniku u izvršenju odluka suda, na primjer putem izvršnog ili stečajnog postupka. Kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati samo posebnim okolnostima, ali to ne smije biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članku 6. stav 1. EK. Kada organi imaju obvezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članku 6. stavku 1. EK. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donijetih protiv države ili osoba koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka. Prema članku I/2. Ustava BiH te prema članku 1. EK sve razine vlasti u BiH dužne osigurati poštovanje individualnih ljudskih prava u koja spada i pravo na izvršenje izvršne sudske odluke prema članku 6. stavku 1. EK, uključujući i pravo na imovinu iz članka 1. Protokola broj 1 uz EK.

Složenost domaćeg postupka može objasniti dužinu njegovog trajanja. Međutim, iako je priznao složenost stečajnog postupka, iz prakse ESLJP i ustavnih sudova, možemo zaključiti da se složenost postupka procjenjuje u svakom konkretnom slučaju i da, i kad se utvrdi da trajanje postupka je rezultat i njegove složenosti, to ne zadovoljava kriterij „razumnog roka“.

Neučinkovita stečajna regulativa ne dovodi samo do ukupne pravne nesigurnosti u pogledu zaštite povrijeđenih ili ugroženih građanskih prava već i do gubitka stranih investicija i gospodarskog rasta. Od novog ZS Federacije BiH se očekuju rezultati koji su evidentni od primjene novog ZS u Republici Srpskoj (skratio je prosječno trajanje stečajnoga postupka, povećao je broj riješenih predmeta te je sačuvao značajan broj radnih mjesta kao rezultat uspješnih postupaka restrukturiranja). Učinci ZS RS-a na djelotvornost stečajnih predmeta prate se sustavno. Stečajni predmeti rješavaju se kao žurni, postupajući sud nadležan je za odlučivanje o svim predmetima koji proizlaze iz stečajnoga

predmeta ili su povezani s njim. Novi ZS RS-a unaprijedio je sveukupan status stečajnih upravitelja, što se očekuje i od novih odredbi koje su predviđene ZS-a FBiH. U RS-u se lista stečajnih upravitelja redovito ažurira. Edukacije su obvezatne i Ministarstvo pravde RS-a vodi evidenciju o sudjelovanju. Pored zakona, donijeti su prateći podzakonski akti kojima se standardiziraju radnje s ciljem ubrzanja pojedinih radnji u postupku. Ministarstvo pravde FBiH nije pratilo adekvatno rad stečajnih upravitelja. Novim ZS FBiH skraćuju se rokovi za poduzimanje pojedinih radnji u postupku i određene su sankcije za stečajnoga upravitelja i druge dionike u postupku ako kasne u provedbi potrebnih radnji. Osim toga, utvrđen je način praćenja izvršenja određenih radnji u postupku od predsjednika sudova i rukovoditelja tijela uprave, ovisno o tome je li riječ o sudskim ili upravnim postupcima. Nadležni sud uređuje i vodi evidenciju o otvorenim stečajnim postupcima, angažiranim upraviteljima i broju predmeta kojima su upravitelji zaduženi. Pooštreni su uvjeti za izbor stečajnih upravitelja koji moraju položiti ispit za stečajnoga upravitelja i stalno raditi na edukaciji i osobnom usavršavanju. Povećan je stupanj kontrole rada stečajnih upravitelja. Radi učinkovitosti stečajnih postupaka broj stečajnih predmeta koje može voditi jedan stečajni upravitelj limitiran je na dva predmeta.

Bitne zaprjeko učinkovitosti procesuiranju stečajnih postupaka su i objektivne okolnosti, kao što je stanje gospodarstva u kojem nema financijskih sredstava za ponovno ulaganje radi ozdravljenja društava u problemima. Na stečajnim aukcijama nema kupaca za imovinu gospodarskih društava u stečaju, što otežava prikupljanje financijskih sredstava za naplatu vjerovnika i radnika. Jedan o značajnih problema u provedbi stečajnih zakona je neblagovremeno pokretanje postupka. Da bi se to otklonilo, ZS FBiH propisuje da je Financijsko-informatička agencija nadležna, odnosno ovlaštena pokrenuti prekršajni postupak protiv stečajnoga dužnika, odnosno tijela ovlaštenoga za zastupanje stečajnoga dužnika, ako stečajni dužnik, odnosno tijelo ovlašteno za zastupanje stečajnog dužnika, ne podnese prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka u roku 60 dana od dana nastupanja platežne nesposobnosti te će se kazniti novčanom kaznom za prekršaj. Propisivanje nadležnosti Financijsko-informatičke agencije da je ovlaštena pokrenuti prekršajni postupak protiv stečajnog dužnika, odnosno tijela ovlaštenog za zastupanje stečajnog dužnika, iznimno je bitna i značajna za pravodobno pokretanje stečajnog postupka jer prethodno važeći Zakon o stečajnom postupku nije propisivao koje je tijelo nadležno vršiti nadzor nad primjenom zakonske odredbe koja se tiče pravodobnog pokretanja postupka i koje bi izricalo sankcije stečajnom dužniku, odnosno tijelu ovlaštenom za zastupanje stečajnoga dužnika uslijed nepravodobnog pokretanja postupka.

Subjektivni razlozi koji dovode do produženja stečajnih postupaka, poput nedovoljne edukacije sudaca, stečajnih upravitelja, ograničenog znanja o ekonomskim pojmovima, poslovnim transakcijama i gospodarskim praksama i sl., mogu se otkloniti formiranjem trgovačkih sudova i stalnim obrazovanjem svih sudionika stečajnog postupka. Potrebna je šira akcija obrazovanja o samom

pojmu stečaja u bosanskohercegovačkom društvu, kako bi i gospodarstvenici i potencijalni vjerovnici imali znanja koje sve mogućnosti društvo u problemima ima.

7. Literatura

1. Bačić protiv Hrvatske, br. 43595/06 od 19. 6. 2008., https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//arhiva//BACIC_.pdf,
1. BEGIĆ, Z., RAZIĆ, S., *Ustavnost stečajnih postupaka u Federaciji Bosne i Hercegovine: Kako smo ubili radničku klasu?*, Društveni ogledi, Časopis za pravnu teoriju i praksu, Centar za društvena istraživanja – International Burch University, decembar 2015., Godina 2, Broj 2,
2. BUBIĆ, S., *Neki aspekti prava na pošteno suđenje u građanskim predmetima*, “Pristup pravdi u Bosni i Hercegovini, Besplatna pravna pomoć, poseban osvrt na Hercegovačko-neretvanski kanton”, Centar za ljudska prava u Mostaru, Mostar, 2011.,
3. ČIZMIĆ, J., HUSEINBEGOVIĆ, A., HAUBRICH, V., *Nadležnost sudova u parničnom postupku*, Privredna štampa, Sarajevo, 2021.,
4. Domaća i strana sudska praksa, Stručni i informativni časopis Godina XV, Broj 75 Izdavač: “Privredna štampa” d.o.o. Sarajevo, 2018.
2. GHIO, Emilie, European Insolvency Law - Development, Harmonisation and Reform, Trinity College Law Review, (2015), dostupno na: https://www.academia.edu/16271107/E_Ghio_European_Insolvency_Law_-_Development_Harmonisation_and_Reform_2015_, posjećeno: 9.5. 2020.
3. Godišnje izvješće za 2019. godinu, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, dostupno na: <https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/VSTV-BIH-2019.pdf>,
4. Godišnji izvještaj za 2019. godinu, Visoko sudsko i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, <https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/VSTV-BIH-2019.pdf>,
5. GRBIĆ, S., *Pošteno suđenje u građanskim postupcima u Hrvatskoj u svjetlu članka 6., stavka 1. Europske konvencije o ljudskim pravima (poštenost – razumna duljina trajanja postupaka - nezavisnost i nepristranost sudova i sudaca - pristup sudu - jednakost oružja)*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014.,
6. HAUBRICH, V., PEHAR, S., RECHNER, E., *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku*, Zbornik radova IV. međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“, 25. i 26. listopada 2018., Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu,
7. HRASTINSKI JURČEC, Lj., *Pravni položaj stečajnoga upravitelja u stečajnim postupcima*, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Zagreb, listopad 2007.,

8. HUSEINBEGOVIĆ, A., HAUBRICH, V., RECHNER, E., *Pravo na pravično suđenje u razumnom roku s osvrtom na pravodobno i djelotvorno izvršenje sudskih odluka*, Godišnjak Pravnog fakulteta, Tematski broj sa naučne konferencije „Zaštita ljudskih prava u BiH“, Godina III, broj 3, Mostar, 2019.
9. KONTREC, D., BOIĆ, V., *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i praksa ESLJP – građanskopravni aspekt*, Priručnik za polaznike/ice, Pravosudna Akademija, Zagreb, kolovoz, 2017.,
5. Kotov protiv Rusije, Zahtjev broj 54522/00 od 3. travnja 2012., [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-110023%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-110023%22]}),
10. LJUBANOVIĆ, B., *Pošteno suđenje kao temelj sudačke etike*, ‘‘Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49., 3/2012.,
11. MANOJLOVIĆ-ANDRIĆ, K., i dr., *Kriterijumi za ocjenu povrede prava na suđenje u razumnom roku*, Savet Evrope, Beograd, jun 2018.,
6. Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2699/11 od 25. juna 2014., st. 141, objavljena u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine” broj 64/14, stečajni postupak, nema povrede čl. 6. EK i čl. II/3.e) Ustava BiH. dostupno na: https://www.ustavnisud.ba/hr/pravicno-sudenje-razuman-rok?force_locale=true,
7. Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda BiH u predmetu broj AP 351/16, <http://www.glasila.ba/page/akt/kxCotIPhCeQ=>,
8. Odluke i presude u odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/default.aspx?id=170&langTag=bs-BA#PoClanovimaKonvencije
12. Praktični vodič za primenu Evropske konvencije u Republici Srbiji, Ministarstvo pravde Republike Srbije, Pravosudna akademija, Beograd, 2018.,
9. Pravično suđenje – razuman rok, Praksa ustavnog suda BiH, Članak 6. Europske konvencije, https://www.ustavnisud.ba/hr/pravicno-sudenje-razuman-rok?force_locale=true
10. Predmet R. Kačapor i druge podnositeljice predstavki protiv Srbije, Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06 , Presuda od 15.1.2008. godine., <http://www.zastupnik.gov.rs/cr/articles/presude/u-odnosu-na-rs/r.-kacapor-i-drugi-protiv-srbije-predstavke-brojevi-2269-06....html>,
11. Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava, Informacije o novim presudama i odlukama Europskog suda za ljudska prava, svibanj – kolovoz 2019., Vlada Republike Hrvatske, Ured zastupnika republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PREGLED%20PRAKSE//PREGLED%202_19.pdf
12. Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava, Vlada Republike Hrvatske, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava, <https://uredzastupnika.gov.hr/edukacija-o-konvenciji-137/pregledi-prakse-europskog-suda-za-ljudska-prava/172>

13. Presuda Ustavnog suda FBiH br. U-27/15, „Službene novine Federacije BiH“, broj 4/17,
14. RADOVIĆ, *Osnovi stečajnog prava*, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Beograd, 2018.
15. Rješenje o preispitivanju U – 27/15 od 12. 9. 2017., “Službene novine Federacije BiH”, broj 98/17,
13. ROAGNA, I., *Pravo na suđenje u razumnom roku*, Priručnik za primjenu člana 6 (1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, Savjet Evrope, Strazbur Cedex, Septembar, 2018., dostupno na: <https://rm.coe.int/mne-pravo-na-sudjenje-u-razumnom-roku-mne/16808e729c>,
14. SAŽETAK PRESUDE CIPOLLETTA PROTIV ITALIJE OD DANA 11. SIJEČNJA 2018. GODINE ZAHTJEV BR. 38259/09, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-195740%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-195740%22]})
16. TADIĆ, M., *Pravo na suđenje u razumnom roku – predmeti i praksa ustavnog suda BiH*, Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu, Pravo na suđenje u razumnom roku, Treća godišnja konferencija najviših sudova u Bosni i Hercegovini, Jahorina, 14. i 15. 11. 2019, Zbornik radova, Ustavni sud BiH, Sarajevo, 2020.,
15. UZELAC, Al., *Pravo na pošteno suđenje: opći i građanskopravni aspekti čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, dostupno na: http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/A35Fair_trial_uskladenost%20zakonaCMS.pdf, posjećeno: 9. 5. 2020.
17. VEHABOVIĆ, F., *Dužina postupka – prava i obaveze, posljedice i rješenja*, Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu, Pravo na suđenje u razumnom roku, Treća godišnja konferencija sudova u Bosni i Hercegovini, Jahorina, 14. i 15. 11. 2019. godine, Ustavni sud BiH, Sarajevo, 2020.,
18. VIDIĆ, M., *Osnove stečajnog prava*, PRESSUM, Mostar, 2021.,
16. Vodič kroz čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, 2013., https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Edukacija//Vodi%C4%8D%20kroz%20%C4%8Dlanak%206.%20Konvencije_gra%C4%91anski%20aspekt.pdf
19. Vodič kroz član 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima – pravo na pravično suđenje, Ministarstvo pravde Crne Gore, Podgorica, septembar 2019.,
17. Vodič kroz članak 1. Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, Zaštita vlasništva, Vijeće Europe, Sud za ljudska prava, Prvo izdanje, 2019., <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Edukacija//Vodi%C4%8D%20kroz%20%C4%8Dlanak%201%20protokola%20br.%201.pdf>,
20. *Vodič za učinkovitije rješavanje stečajnih predmeta*, Visoko sudske i tužiteljske vijeće Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2019.,

18. Vodič, Suđenje u razumnom roku, Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2021., https://www.ustavnisud.ba/uploads/documents/vodic-sudjenje-u-razumnom-roku_1611845149.pdf.
21. Zakon o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije BiH", br. 29/2003, 32/2004, 42/2006, 4/2017 - odluka US i 52/2018,
22. Zakon o stečaju Brčko Distrikta, "Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH", br. 16/2019,
23. Zakon o stečaju Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine Federacije BiH", br. 53/21,
24. Zakon o stečaju Republike Srpske, "Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 16/16,

THE RIGHT TO A FAIR TRIAL IN BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Summary: In her paper, the author examines the right to a fair trial in bankruptcy proceedings. According to the practice of the European Court of Human Rights, in bankruptcy proceedings it is justified to use article 6, paragraph 1, of the European Convention of Human Rights and article 1 of the First Protocol to the Convention. The subject of research in this paper is the right to a fair trial in bankruptcy legislation and court practice in Bosnia and Herzegovina. Decisions of the European Court of Human Rights, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina and the Constitutional Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina will be analyzed, and a review will be provided of a reasonable deadline during bankruptcy proceedings for making de lege ferenda proposals as to how to remove objective and subjective reasons leading to halts or delays in the execution of bankruptcy proceedings. A bankruptcy proceeding is an exceptionally complex proceeding. Any delay in the initiation or completion of a bankruptcy proceeding results in a decreased possibility to have a high rate of creditors claims being settled. Bankruptcy laws play an important role in economy, for which reason the efficient execution of bankruptcy proceedings is important for the efficient functioning of the entire economic system.

Keywords: European Court of Human Rights, European Convention of Human Rights, bankruptcy, fair trial, reasonable deadline